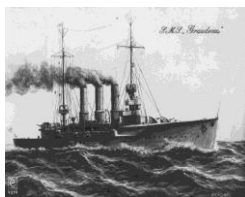




Biuletyn

Koła Miłośników
Dziejów Grudziądza



S.M.S. GRAUDENZ

Rok III: 2005

Data odczytu: 15.6.2005

Lek wet. Zbigniew Zawadzki

Numer 21 (60)

Data wydania: 29.6.2005

Grudziądz na morzach, oceanach świata i w żegludze rzecznej.

Grudziądz zalicza się do grona miast, których nazwy własne nosiły lub noszą jednostki pływające, sławiąc imię grodów patronackich.

Najmłodszą jednostką noszącą dumnie na dziobie i rufie nazwę „Grudziądz” był średniej wielkości drobnicowiec, zwodowany 17 kwietnia 1963 r. w stoczni Szczecińskiej, pływający pod banderą Polskich Linii Oceanicznych. Macierzystym portem jednostki był port Gdyński

M/S „Grudziądz” przez okres ponad 20 lat pływał regularnie w ramach linii handlowej do krajów Śródziemnomorskich i Bliskiego Wschodu. Nieobce były mu też porty Afryki zachodniej, do których zawijał w ramach wykonywania zadań handlowych armatora. Okrężny rejs do portów lewantyńskich (nazwa od Lewantu – dawna nazwa krajów położonych na wschodnich wybrzeżach Morza Śródziemnego – Azja Mniejsza) trwał 55 dni. Rocznie m/s „Grudziądz” odbywał około 6 takich rejsów. Najczęstszymi docelowymi portami były: Antwerpia, Sewilla, Bilbao, Pireus, Ladikij, Bejrut, Aleksandria, Nemorus.

Dane techniczne m/s „Grudziądz”:

Statek był motorowcem o pojemności 3180 BRT, nośność 4350 DWT, długość 113,6 m, szerokość 15,5 m, zanurzenie 6,3 m, moc silnika 4600 KM, maks. szybkość 16 węzłów, zasięg 1 x tankowanie 9000 mil morskich, stan załogi 35 osób z możliwością przewiezienia 4 pasażerów.



W latach okupacji, w ramach Warszawskiej Żeglugi Wiślanej, tzw. Weichsel Reederei Warschau na wodach Wisły pływał w ruchu pasażerskim statek „Graudenz”.

Zbudowany był w roku 1929 w stoczni w Puławach. Wiślany bocznicowiec – otrzymał nazwę „Wenus”, którą z niewiadomych przyczyn mieniono jeszcze w okresie międzywojennym na „Sowiński”. Po wybuchu II wojny światowej, Niemcy nadali mu nazwę „Graudenz”. Po zakończeniu działań wojennych jednostce pływającej przywrócono nazwę „Sowiński”, przez krótki okres pływał w okolicach Warszawy, obsługując ruch pasażerski. Dane techniczne tej jednostki nie są znane, wiadomo tylko, że napędzany był za pomocą jednej maszyny parowej o mocy 110 KM i dwóch kół łopatkowych – stąd nazwa bocznicowiec.



Najstarsza jednostka pływająca to mały – lekki krążownik – KLEINER KREUZER GRAUDENZ.

Wodowany 25.10.1913 w Stoczni Cesarskiej Kiel, był siostrzanym krążownikiem Regensburga.

Dane techniczne: Obsada 385 członków załogi, ciężar z pełnym wyposażeniem 6382 ton, długość 142,7 m, szerokość 13,8 m, głębokość zanurzenia 6,08 m, napęd – turbiny parowe i 2 śruby, szybkość 27 węzłów, uzbrojenie 12 dział szybkostrzelnych 10,5 cm i wyrzutnie torpedowe 50 cm, miny 120 szt.

Po zmianie uzbrojenia- przebrojenie dokonano od października 1915 r. do lutego 1916 r.: - 7 dział szybkostrzelnych 15 cm, 2 działa przeciwlotnicze 8,8 cm, 2 wyrzutnie torped 50 cm, 120 min.

Komendanci m/s „Graudenz” od 10 sierpnia 1904 r. do 10 marca 1920 r.:

VIII 1914 – IX 1914	von Restorff – kpt. Zu See – komandor.
IX 1914-IV 1916	Püllen – komandor porucznik,
V 1916	Pencer – komandor podporucznik, w zastępstwie
V 1916-VI 1916	Feld Richard - komandor podporucznik
VI 1916-VII 1916	Weniger (Karl) - Komandor
VII 1916-I 1918	Madlung - komandor podporucznik
X 1917-XI 1917	Weber -komandor podporucznik w zastępstwie
I 1918-VI 1919	Beesel (Friedrich) -komandor podporucznik
VI 1919-III 1920	Bobsien -komandor podporucznik

Los końcowy – skreślony z listy okrętów wojennych 1 VI 1920 r. i dostarczony do Cherburga. Włosi pozostawili okręt i ten rozpoczął służbę we włoskiej Królewskiej Marynarce Wojennej jako m/s „Arkona”, pełniąc służbę do chwili złomowania tj. do 1938 roku.

Lekkie krążowniki klasy „Graudenz” od swoich poprzedników klasy „Karlsruhe” różniły się tylko zredukowaną ilością kominów z 4. do 3. Zastanawiające też jest, czy fakt zmiany uzbrojenia z 105 mm do 150 mm był konieczny, gdyż siła ognia do pokrywania na požądanych obiektach była wystarczająca.

Budowę rozpoczęto w roku 1912, a już w 25.10.1913 okręt stał na pochylni, gotowy do wodowania.

Przy wszystkich lekkich krążownikach noszących nazwy miast, chrzestnymi zwyczajowo byli naczelnicy miast. W tym przypadku nadburmistrz dr Kühnast, który w imieniu miasta Grudziądz przejął patronat nad krążownikiem. W ten sposób wyróżniono miasto i twierdzę w pruskiej prowincji Prus Zachodnich, która to pod wodzą marszałka polnego Barona de Courbier`e oparła się francuskim wojskom w 1807 roku. Gotowość bojową okrętu przyjęto na jesień 1914 roku, kiedy to nowo zbudowany krążownik miał zastąpić krążownika „Meinz”. W wyniku wybuchu wojny termin przyspieszono i ustalono na dzień 10.08.1914 r. Dnia 8.9.1914 komandor podporucznik Püllen przejmuje dowodzenie od komandora von Restorffa, który pozostaje na krążowniku po zakończonym 6.9.1914 r. rejsie próbnym. Okręt zostaje włączony do II grupy torpedowej sił morskich i przyjmuje funkcję okrętu flagowego. Od 10.9.1914 r. „Graudenz” stanowi zabezpieczenie przedniej straży zwiadowczej w Zatoce Niemieckiej, a w dniach 20-26 09.1914 r. bierze udział w działaniach na wschodnim Bałtyku. 2/3 11.1914 r. – pierwszy bój ma miejsce w zatoce angielskiej z torpedowcem „Halcyon”, który zapoznał się z siłą ognia krążownika „Graudenz”. 27.11.1914 r. komandor von Restorff przesiada się na krążownik „Stettin”, a w konsekwencji czego „Graudenz” traci pozycję okrętu flagowego.

15/16. 12.1914 r. I i II grupa rozpoznawcza dokonuje zwrot ku wschodnim wybrzeżom Anglii, w czasie zwrotu „Graudenz” znalazł się w ciężkich opalach bojowych, ale bez większych strat na pokładzie.

25.12.1914 Brytyjskie samoloty dokonują bombowego, bezskutecznego nalotu na niemieckie hale sterowców w Nordholz. Atakują też zakotwiczone w pobliżu krążowniki „Graudenz” i „Stralsund”. Pomimo, że bomby padają w najbliższej odległości, nie wyrządzają żadnych szkód.

26.12.1914 r. wyjaśniona zostaje kwestia dowodzenia w obrębie związku rozpoznawczego, krążownik „Graudenz” przechodzi pod flagę admirała Hebbinghausa, któremu w dowodzonej grupie rozpoznawczej podlegały małe krążowniki „Strasburg”, „Stralsund”, „Kolberg” i „Rostock”. Dokooptowany „Graudenz” przewidziany jest jako okręt flagowy niemieckich morskich sił zbrojnych. Pierwszym zadaniem bojowym admirała Hebbinghausa była kontrola siły bojowej 4 krążowników, bez stojącego w stoczni krążownika „Kolberg” na obszarze od 40 do 100 mil morskich na zachód od Amrum w nocy z 3 na 4 I 1915 r.

30. 3. 1915 r. z innymi krążownikami bierze udział w ćwiczeniach bojowych na Bałtyku, a 17/18 – każdy z krążowników postawił po 120 min na Morzu Północnym, bez styczności z wrogiem.

8.9.1915 r. „Graudenz” z innymi jednostkami bierze udział w akcji ratunkowej wynikłej w wyniku kolizji łodzi torpedowej V1, i G12, ta ostatnia po eksplozji zatонуła – 47 zabitych. W związku z zaplanowanym przebrojeniem – 14 X 1915 r. kontradmirał Bediker zdejmuję flagę, przesiada się na krążownik Regensburg a „Graudenz” zostaje skierowany do stoczni. 19 III 1916 r. jednostka jest gotowa do działań bojowych. Wiceadmirał Georg Hebbinghaus zajmuje na nim miejsce – jako okręcie flagowym. 25 minut po północy, na wysokości Hornsriff „Graudenz” wpadł na minę, wybuchł pożar, korzysta z pomocy okrętu gaśniczego i zostaje odholowany przez holownik S51 do portu Wilhelmshafen. Uszkodzenia okazały się znaczne, nie może wziąć udziału w bitwie morskiej w Skagerak. Do dalszej służby jest gotowy 13 IX 1916 r. „Graudenz” zaliczał się w dalszym ciągu do II grupy rozpoznawczej, będąc jednocześnie okrętem flagowym I grupy okrętów torpedowych, dowodzonej przez Michelsona, który zamustrował się 5 X 1916 r. Do 3 I 1917 r. „Graudenz” pozostaje na Bałtyku. 5 VI 1917 komandor Michelson zdejmuję flagę z krążownika a jego zastępca, dotychczasowy dowódca floty torpedowej komandor Heinnich dokonuje przegrupowania. 13 IV 1918 r. „Graudenz” towarzyszył w kontroli handlowej drogi morskiej w cieśninie Skagerak do wysokości Hanstholm. W czasie akcji przegrupowywania floty na wodach przy szczycie Norwegii, która zostaje przerwana w wyniku awarii krążownika „Mollke”, „Graudenz” zostaje zaatakowany bezskutecznie przez łódź podwodną. W różnych okresach 1918 r. „Graudenz” bierze udział w działaniach bojowych na Bałtyku a 31 VII 1918 r. uczestniczy w przeprawie przez pas minowy na nowo utworzonej trasie morskiej noszącej nazwę „500”. Zgodnie z warunkami zawieszenia broni „Graudenz” miał pozostać w służbie marynarki. Po zatopieniu internowanych statków, alianci zażądali także wydania okrętu „Graudenz”, który na podstawie dyrektywy z dnia 15 XI 1919 r. jako okręt czynny trafił na listę do skreślenia. Pomimo braku węgla i kłopotów z kompletowaniem załogi, krążownik ma stawić się 10 III 1920 r. w porcie Wilhelmshafen, jako jednostka ostatecznie wyłączona ze służby morskiej w myśl Dyrektywy – BA/Ma 2127 (Bundes Archiv Militärarchiv).

1 VI 1920 – już nie jako Kreuzer „Graudenz”, ale krążownik o symbolu „E” odstawiony zostaje do portu Cherburg i przydzielony Włochom. Tutaj Królewska Włoska Marynarka Wojenna 6 V 1925 wprowadza krążownik pod nazwą „Ancona” do służby. We wrześniu 1932 r. krążownik zostaje skreślony z listy okrętów wojennych. Ostateczny koniec jednostki, która pływała 25 lat następuje w roku 1938.

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisch, KMDG.